СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

THE LIBRARY OF TH

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ

UNIVERSITY OF ILLINOIS

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVI. Ч. 37. Джерзи Ситі, Н. Дж., середа, 15. лютого, 1928. VOL. XXXVI. No. 37. Jersey City, N. J., Wednesday, February 15, 1928. THREE CENTS.

ЛИНДБЕРГ ВЕРНУВ В АМЕРИКУ

МАВ ТЯЖКИЙ ПОВОРОТ ЧЕРЕЗ МРАКУ И ДОЩІ.

СТ. ЛУИС, 13. лютого. — Полковник Чарлз Линдберг, американський летун, що обізджав американські краї північної та середної та деякі краї південної Америки, вернув сюди кінці одним летом з Кубы.

Дорогу з Кубы в Ст. Луис відбув він за 16 і пів годин. Через кілька годин побоювалися за його безпеку, бо летів він мракою й дощем.

Коли коло 5. години сполудня висів на летничім полю, величезна товпа народа справила йому овацію. Витали його теж урядники міста, стейту й юнії.

У газетах появилися проекти, щоби надати Линдбергови надгороду мира з Фундації Вилсона за його прислугу для мирового настрою серед народів Америки.

МІНІСТЕР ВІЙНИ БОРОНИТЬ ПРОЕКТУ ФЛЬОТНИХ ВИДАТКІВ.

„ОЩАДНІСТЬ У ВОЄННИХ СПРАВАХ МОЖЕ ВИБРАТИ ОЧИ ФЛЬОТІ".

ІНДІЯНАПОЛИС, 13. лютого. — Секретар фльоти Вилбер виступив тут перед Індіянапольским Товариством Кредитовців з промовою про урядовий проект видатків на воєнну фльоту.

Вилбер ударив на своїх критиків, які домагаються зменшення видатків на фльоту. Він каже, що дальше обмежування сих видатків дійде до сього, що „фльота буде без очий", та що се відобється тяжко на безпеченьстві моряків. Він висміяв противників уряду.

Вилбер говорив теж про проби Америки обмежити морські зоруження та складав вину за невдачу морської розоружної конференції в Женеві на Англію.

СЕНАТОРИ ШУКАЮТЬ „НАФТОВИХ ФОНДІВ" У ДЕМОКРАТИЧНІЙ ПАРТІЇ.

КОМІТЕТ ХОТІВБИ ЗНАТИ, ХТО ЗАПЛАТИВ И 400,000 ДОЛЯРІВ ДЕФІЦИТУ.

ВАШИНГТОН, 13. лютого. — Сенатовий комітет для земельних справ, який веде тепер сенсаційне слідство в справі плачення хабарів нафтовими підприємцями для високих федеральних урядників, рішаючих про федеральні нафтові терени, а котрий уже попав на слід, що нафтярі, вмішані в сі підкупства, виплачували довги республиканської партії, постановив розслідити, чи не платили нафтярі теж довгів демократичної партії.

Ся партія мала підчас президіяльних виборів у 1920 році 400,000 доларів недобору. Комітет постановив розслідити, хто сі довги демократам заплатив, та постановив у тій цілі покликати на переслуханнє проводирів демократичної партії.

ЗГОРІЛО ЧЕТВЕРО ЛЮДЕЙ ЧЕРЕЗ НЕБУВАЛИЙ ЗАЛІЗНИЧИЙ ВИПАДОК.

КЛЕРМОНТ, Ню Гемшер, 13. лютого. — Коло стації Болоч на залізниці Бостон енд Мейн Рейлровд вискочив зі шин товарний поїзд. Локомотива вдарила об стаційний будинок та завалила вихід. Від удару на стації перевернулася залізна піч. Зчинився пожар. На стації було тоді 6 осіб. Двох з них удалося вирвати зі стації, чотирох згоріли на вуголь.

Всі вони працювали на „генку".

ЗАГАДОЧНА СМЕРТЬ ЗБИРАЧА ПЕРЕЛ.

НЮ ЙОРК, 13. лютого. — У готелі Адлєр, положеним на розі Семої Евеню та 123. вулиці, найдено тіло Роберта Гейстингса, організта римо-католицької церкви св. Алойзія при 132 вул. в Ню Йорку, відомого збирача перел та діямантів.

Лікар стверднв, що Гейстінгс згинув від удушення. Поліція каже, що покійний любив хвалитися своїми дорогоцінностями. При переглядї сих дорогоцінностей поліція стверднла, що декотрих з них нема. З того поліція догадується, що метою вбийства був рабунок.

ВЕЛИЧАЮТЬ ЛІНКОЛНА В СЕНАТІ.

ВАШИНГТОН, 13. лютого. — Сенатор Смут, провідник республиканців у сенаті, виголосив у тій палаті з нагоди свята уродин звеличанне Абрагама Лінкольна.

Смут говорив, що так, як у часи Лінкольна грозили єдности американського народа конфедерати з півдня, так нині, мовляв, грозять ій ріжні прихильники мира й інтернаціоналізму.

По тому встав сенатор Робінсон, демократичний провідник, щоби сказати своє слово в імени демократів з півдня. „Я зриваю дику рожу з городу в Діксі та складаю її на гробі великого, покірного, незрячого, несмертельного Лінкольна, котрий щодо відваги й милосердя не має собі рівного між провідниками армій усіх країв".

АНАСТАЗІЯ ПЕРЕД СУДОМ.

БЕРЛІН, 13. лютого. — Берлінська газета „Ді Нахт Аусгабе" оголосила цілу серію артикулів, в яких доказувала, що Мадам Чайковська, котра тепер перебуває в Америці і уходить за наймолодшу дочку бувшого російського царя Миколи — не є його дочкою, а дочкою польського селянина. Друга газета „Ді Тегліхе Рундшав" взяла Анастазію в оборону, заявивши, що геський князь підкупив редактора „Ді Нахт Аусгабе", щоби таке випысував, бо геський князь як брат цариці, був би спадкоємцем великого майна, коліб не було Анастазії. Справа опинилася перед судом і тут зізнавали геський князь і другі аристократи про те, чи Анастазія є дочкою царя. Між тим заявив др. Капп, котрий оглядав Анастазію, що вона мусить походити з високого роду, бо має дуже гарні форми поведення.

МАНДРІВНИЙ НЕЖИТ.

Крім тичних політичних і економічних криз на Европу найшла цими місяцями великанська криза нежиту. Тому, що в добі радія все легко пояснити собі тремтінням воздушних хвиль, ніхто не дивується, що по цих хвилях мандрують мілярди бацилів, які влізають у людські носи. Разом із нежитом звязаний теж епідемічний кашель, що є новою своєрідною формою цьогорічної еспанки. Бацили напосілись головно на горло в році, коли в усіх державах десятки тисяч кандидатів на послів мусить промовляти та їздити. Кажуть, що нежит є середновічною спадщиною недуги, що колись була смертельна. Люди так звикли до неї, що навіть медицина, яка думає над боротьбою з раком, часткою і старістю, досі не найшла на нежит нінякого радикального середника, просто тому, що ним нехтує. Можливе, що для людей, які не є приневолені працювати інтенсивно головою і держати весь час у руках перо, нежит не є великою недугою. А проте не важно запримітити, що вся европейська преса сильно занатарена; скрізь почувається характеристичну мряку, яку Французи при гострій формі нежиту називають технічно „нежитом мізку".

СМЕРТЬ ЗА ПЕРЕХІД КОРДОНУ.

В чортківському повіті над-Збручем жовнір пограничної сторожі застрілив Івана Кусого з Красного зр це, що він мав намір перейти кордон. Щоби скинути з себе вину, поліція оголосила, що застрілений був шпигуном і переносив важні військові документи.

В нинішній місцевости пограничний жовнір застрілив свого товариша Кубіка, бо цей хотів покинути свій пост і перейти на радянський бік.

Створивши в Польщі відносини не до видержання, польське влада вистрілює людей, які хотять покинути це пекло.

МІЛЬОНЕР ПО БАЖАННЮ.

Містечко Попот захвилювалось кілька днів тому від такої події: його мешканець Рудковський дістав з Америки повідомленнє про спадщину 5 мілионів доларів. Так казала телєграма із банку в Дрездені. Рудковський став меценатом свого міста. Всі громадяни кинулись навипередки позичати йому гроші, заки прийдуть ті мільони іззя моря. Він почав розкидати гроші на всі боки і робити даруньки багатим і бідним. Місто дістало від нього обіцянку, що він побудує безплатну санаторію і почало вже її будувати. Минуло кілька тижнів, а чек з мілионами не приходив. Тоді один із віритель Рудковського судову особу. Мілионер го втратив терпець і послав до заявив ясно та щиро, що всю історію він видумав, щоби якийсь час прожити безжурно, а тепер може вже йти до вязниці.

ГОДИННИК НА 10,000 ЛІТ.

Молодий нюрембергський інжинір Ревтеро сконструював годинник, який приходить в рух через енергію, взяту від зміни температури та атмосферного тиснення. Годинник може йти десять тисяч літ.

ЗЛОЧИНЕЦЬ ІЗ НАМІРУ ЧЕСНОТИ.

Париж має перед собою звичайний процес, який попередила довга праця детективів і який лишився би до нині таємною історією, якби на поміч справедливости не прийшов припадок. Кілька місяців тому за Парижем найшли ограбленого вбитого шофера в його авті. Всі розшуки за злочинцем скінчились нічим. 6 тижнів пізніше найшли в поїзді Шербур—Париж, у І-ій клясі, застріленого шести стрілами полковника Соваль, якого злочинець не встиг ограбити. Недалеко Шербур селянин наткнувся на пів приголомшеного молодця, що лежав при залізничім шляху. Він був легко ранений від скоку із поїзду. Так виявилося, що він убив полковника і вискочив із поїзду. Зветься він Віліям Фолен, є молодим паріським архітектом, з доброї родини, відомий із найбільше зразкового життя. У слідстві він признався, що вбив і шофера. Мета: потребував негайно 700 фр., щоби звернути їх до каси одного приватного товариства, де був скарбником, а гроші розтратив. При вбитім шофері найшов тільки 600 фр., бракувало йому ще 100 фр. для них мусів він убити згаданого полковника; але дав до нього аж шість стрілів, зміщь одного, злякався шуму і мусів утікати, не перетрусивши кишень убитого. Фолена віддали психіятрам на осуд, чи він нормальний. Так. Навіть занадто: виявилося, що він не курив, не пив і був ідеальним молодцем. Із несміливости попрохати позички 700 фр. він убив двох людей. Тепер міркує і чіхається в голову: чи не можна би такого злочинця таки признати продженим ідіотом?

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ ПАНТЕОН УЧЕНИХ У КИЇВІ.

Патолього-анатомічна комісія УАН на чолі з акад. Мельниковим-Разведєнковим узялася до організації всеукраїнського пантеону вчених у Київі. Найближче завдання патольогічної комісії колекціонізувати мозки визначних діячів у ділянці науки, техніки, політики, мистецтва, літератури, а далі вивчати особливости структури, найбільше кори головного мозку, анальогічно роботам проф. О. Фохта з Німеччини, в інституті мозку ім. Леніна в Москві. Згодом предбачається по змозі і бальзамувати останки. Товариство полтавських лікарів постановило передати до пантеону за згодою родини мозок визначного письменника В. Г. Короленка. Отже найближчого часу буде одержаний мозок, серце, гіпсовий злінок правої руки й історію недуги В. Короленка, а також мозки відомих патольогів — проф. Сагредо, Коровіна, Крилова, фізика Пільчикова й инших. З Харкова доставлено 15 мозків, а між ними мозок українського літератора Блакитного. Треба сподіватися, що цей величезний пауковий і культурно-господарський захід підтримають найширше й тим самим зробиться ще одну вкладку в культурне будівництво України.

ОРИГІНАЛЬНИЙ ЛІКАР.

Перед паріським судом відповідатиме голова своєрідної кліники „Інституту Нікольо" др. Ліо, який лікує своїх пацієнтів наркотиками. Ліо довгі роки займався виключно фінансовими справами і видавав промисловий журнал для... лікарів. Зробивши на цьому промислі гроші, він побудував власну клініку, до спілки з д-ром Ніколью і приноровлював там своєрідну методу. В одній частині клініки він лікував пацієнтів наркотиками і доходив до нежданих результатів, дуже корисних у деяких недугах, а в другій частині клініки лікував їх від нахилу до наркотиків, який їм лишився після недуги. Обох лікарів обвинувачують у торгівлі наркотиками.

ЗДОБУТКИ МЕДИЦИНИ.

Два бельгійські дослідники приносять людству нову полекшу: новий наркотичний середник. Хльороформ і етер, уживані досі хірургією, нарушують в оперованих пацієнтах організм, схвильовуючи його дуже сильно: Гайманс і Букаерт покористувались при операціях ацетиленою, тою самою, якої вживаємо до освітлення і стверднли, що при затроєнню організму не може бути ні балачки: віддих правильний, вигляд обличча суцільний, живчик нормальний. Нова метода наркози має лише одну недостачу: ацетилена це газ, що легко запалюється та експльодує; з ним треба поводитися дуже обережно і мати при вживанню його обширний технічний апарат.

ЕВРОПА ОФЕРУЄ АМЕРИЦІ ТРИ БІЛІОНИ В ГОТІВЦІ

В ТОЙ СПОСІБ ЗАДУМУЮТЬ СПЛАТИТИ ЕВРОПЕЙСЬКІ ВОЄННІ ДОВГИ. ЦІЛА КВЕСТІЯ БУДЕ ПОЗВЯЗАНА НА ПРОТЯЗІ ТРОХ ЛІТ. НІМЕЦЬКІ РЕПАРАЦІЙНІ ДОВГИ ЗМЕНШАТЬСЯ О 40 МІЛЯРДІВ ЗОЛОТИХ МАРОК.

БЕРЛІН, 13. лютого, — Репараційний генеральний агент Паркер Гілберт спрямував тепер свої зусилля в тім напрямі, щоби виплатити з репараціями на чисту воду. Виходить, що готова наступити катастрофа, коли ті репарації перейдуть границі фінансової спроможности Німеччини. Репарації знова злучені тісно з тими воєнними довгами, що їх сплачують европейські держави Америці.

З приводу того вийшов проект, щоби Америка зредукувала свої довги, що виносять около 4 мілярди доларів на 3 білюни, або дещо менше, а за те одержить ту суму в готівці на протязі трох літ. А так мала би ждати 50 літ, не будучи ніколи певною, чи довги будуть сплачені, бо нова фінансова криза в Европі готова перечеркнути всі обрахунки, а до того наразити на небезпеку дальші мілярди доларів, що їх інвестувала Америка в Европу вже по війні.

Через таку калькуляцію відпали би довги Франції, Англії, Італії і других держав, що воювали разом з алянтами і задовжені в Америці. А заразом можна би зменшити довги Німеччини, які тепер виносять 132.000,000,000 принаймні о 35,000,000,000 німецьких золотих марок.

Супроти цего, що той проект виходить від експерта Паркера Гілберта, який найкраще орієнтується в німецькій фінансовій спроможности, можна заключати, що погодиться з ним і Америка, бо в Европі поставився до него прихильно.

На всякий случай зреалізованим він сего року не буде, а це з політичних зглядів, бо в Німеччині і Франції відбуваються нові вибори до парляменту, а в Америці вибиратимуть президента. Можуть наступити отже всюди великі політичні зміни. Тому треба підождати, аж відносини усталяться.

ЛОХИТУЮТЬ ГОЛОВАМИ НАД РОЗБУДОВОЮ ФЛЬОТИ.

КАЖУТЬ В АНГЛІЇ: КОЛИ АМЕРИКА ПОТРЕБУЄ 4 БІЛЮНИ ДОЛЯРІВ НА ОБОРОННУ ФЛЬОТУ, ТО СКІЛЬКИ ТРЕБА БУДЕ ГРОШЕЙ НА РОЗБУДОВУ ОФЕНЗИВНОЇ ФЛЬОТИ.

ЛОНДОН, 13. лютого. — На загал тут такої думки, що американська програма розбудови фльоти вийде в життя. Вправді піднеслися в Америці сильні голоси протесту проти $4,000,000,000, які треба буде видати на фльоту, але вони на разі не зважують. До розуму прийдуть Американці, як тоді, як прийдеться їм платити податки і вони відчують ті воєнні тягарі безпосередно на власній скірі. От тоді підніметься бунт проти цего великанського видатку, який провокує війну Европу. От так пишуть лондонські газети про розбудову американської фльоти. Саму розбудову приписують демагогам, які скорше чи пізніше проваляться. Бо фльота та звернена в першу чергу проти Англії, а в Америці нема сентименту проти Англії. Піддержували його вправді довгий час ірляндці, але від коли Полудньова Ірляндія дістала повну автономію, то й та небезпека минула.

ЛОКАВТ ВІСІМСОТ ТИСЯЧ РОБІТНИКІВ.

В МЕТАЛЕВІЙ ІНДУСТРІЇ В НІМЕЧЧИНІ ФАБРИКАНТИ НЕ ХОЧУТЬ ПІДНЕСТИ ЗАРОБІТКОВ ПЛАТНЬ. ЗАДУМУЮТЬ ПРИПИНИТИ СТРАЙКИ ЛОКАВТОМ.

БЕРЛІН, 13. лютого. — Німеччина стоїть перед великою кризою. Вже від довшого часу робітники металевої індустрії тут і там виходять на страйк, щоби добитися більшої платні. Домагаються підвисшення платні з 78 фенігів на 90 на годину. А саме тепер наближається час, коли видують умови між робітничими організаціями а фабрикантами що до заробітної платні. І фабриканти надіються, що робітники поставлять при нових умовах нові услівя та будуть домагатися підвисшення платні. Супроти цего поставили фабриканти металевої індустрії ультімат і заповіли, що коли робітники не пристануть до 22 лютого на дотеперішню платню, то буде оголошений локавт і яких 800,000 робітників опиниться без праці.

Фабриканти оголошують стейтменти і подають на свою оборону, що фабрики, які виплачували 12-процентові дивіденди до війни, платять тепер один і одну четвертину процента, а декотрі працюють з втратами.

Надіються, що міністерство праці змусить фабрикантів і робітників до уступок і в той спосіб Німеччина вийде з поважної кризи.

РОЗВЯЗАННЯ УКРАЇНСЬКОГО ПЛАСТУ.

На Західній Україні існувала здавна організація українських пластунів „Пласт". В половині січня польська влада наказала розвязати цю організацію, закидаючи їй таємний вишкіл старшин, творення бойок і, як звичайно, „протидержавну" роботу.

ТЕПЕР ПРИЙМАЄТЬСЯ ЧЛЕНІВ БЕЗ ВСТУПНОГО

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office at Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:
There cents a copy.
One year ..... $ 7.00
Six months ..... $ 3.75
Three months ..... $ 2.00

ПЕРЕДПЛАТА
Поодиноке число три центи.
На рік ..... $ 7.00
На пів року ..... $ 3.75
На три місяці ..... $ 2.00

Outside of Jersey City:
One year $10.00
Six months ..... $ 5.00
Three months ..... $ 2.75

В Джерзи Сіті і Околиці:
На рік $10.00
На пів року ..... $ 5.00
На три місяці ..... $ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Телефон „Свобода": 498 Montgomery. Тел. у Н. Союзі 1858 Montgomery.
Адресувати: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

СОРОКЛІТТЯ УКРАЇНСЬКОГО ЩОДЕННИКА.

Небудення це поява, коли старокраєвий часопис „Діло" обходив 14 січня б. р. сорокалітній ювилей щоденної громадсько-політичної і національно-культурної праці. Цеж ювилей першого українського щоденника. І вже з того згляду заслугує ця подія на те, щоби і ми про неї згадали.

Ювилейне число „Діло" вийшло на 32 сторінки, а звичайно друкується його на 4 сторінках. Це перший раз вийшло „Діло" в такім великім обемі — ради ювилею. Та мотлоб виходити цілком певно в такім обемі кождої днини, коли ми відносилися до газет так, як відносяться до них другі культурні народи. Та це инша справа.

Сорок послідних літ, це великий зворот в історії відродження українського народу. Це час, коли кристалізувалася серед нас національно-політична самостійницька думка. В тім часі, як заявив „Діло", було воно „висловником і репрезентантом чистої, благородної, національної думки, виразником національно-політичного і національно-культурного самостійництва, борцем за долю всього Українського Народу, сторожем чистоти й непорочности найвищих національних ідеалів і оборонцем природних і набутих прав Українського Народу до своєї Землі-Батьківщини".

Не беручи під увагу послідних часів, коли то звязувано з групою „Діла" відому автономістичну резолюцію, треба признати, що в той спосіб гляділо на „Діло" ціле инше громадянство. З „Ділом" звязані імена найкращих народніх робітників і письменників, між якими був і Іван Франко. Ціле наше народне життя відбивалося в тім часопису, бо довгий час ніякої иншої української газети не було. „Діло" було дійсно виразником і речником українського народа по обох боках Збруча, бо й там за Збручем замкнено уста нашій пресі. Засуг „Діла" оспорювати годі, а тільки треба радіти, що воно в день ювилею заопвідає, що в боротьбі за найприродніше право народу до власного життя піде далі „своїм острим, терністим шляхом у мандрівку нових десятиліть з вірою в перемогу правди, добра, краси і справедливости".

А терністий був шлях „Діла", коли навіть український митрополит Сильвестер Сембратович заложив в 1885 р. при помочи польських політиків газету „Мир", щоби знищити „Діло" і народню українську партію. Цікава подія, яка нам так дуже нагадує подібні наступи епископів на нащ щоденник в Америці і на тутешні наші організації. На щастє, як тут, так і там в краю ота підпольна акція соромно провалилася. „Діло" вийшло з тої і зі всіх других криз побідоносно і діждалося сорокалітнього ювилею — як щоденник. З тим ювилеєм щиро вітають „Діло" і Українці в Америці.

ПРО ПАВЛУСЮ ТА НАСТУСЮ.

...До Нью Йорку приїхала Анастасія Чайковська, яка видає себе за дочку забитого російського царя Миколи II. Деякі з князів признають її за царівну.

З газет.

Жадні сенсації Американці не лишають коронованих особ. Минулого року румунська непотреба вешталася по містах та селах, як належить правдивим циганам. Сього року зноп преса на всі боки „воліпіях" з причини приїзду „дочки" забитого московського царя.

Але циганська царица дійсно була циганською, бо всім відомо, як хорий король циганської державы гримав та лютував, а тут не то Польска не то хто зна-що. В Німеччині дурила (чи не дурила?) князів та княгині, яким вдалося з Росії ноги унести. Приїздили розглядали, робили експертизу і—зрештою поділилися на двоє. Хто її признає, а хто ні. Перші величають княгинею, другі все таки часом посилають від щедрот „своїх" на бідне калицтво родички. Очевидно, рідня сама не знає, тай не знала певно царської дочки. Як же-ж так? А де московські монархісти? Що вони роблять і як терплять? Соромно, пане-ве монархісти.

* * *

Коли помер останній з династії Рурика московський цар Федір, зявилися ріжні самозванці, які в „смутное время" (чи взагалі коли в Московії було „несмутное время"?) старалися використати темні маси. Найбільшим самозванцем, який навіть сидів ца московськім престолі, був Українець. Отжеж Москалі не були спроможні навіть на свого самозванця. Тай тепер правлять не хто инчі, як самозванці узурпатора не Москалі. В додаток ще зявляється пані Чайковська і заявляє претенсії на російський престол. Шкода, що Павло Скоровпавший не посватав свого сина за вдову, бо спільного в них стілько, що дійсно подумати можна: чи не з одного вони кубла?

1. Царівну Настю не признають усі, лише кілька осіб-(хоч і коронованих) і вони находяться в меншости. І Павла Першого так само люде кленуть на Україні, плюють на імітацію, а купочка з Шикаго за нього Богу молиться.

Як Настусю так і Павлусю не обходить те дуже. Ани гроші. Тільки ріжниця в тім, що Настуся у царят бувших бере, а Павлуся у робітників виманчує.

2. Настуся дочка царя. (каже), а Павло гетьманом себе величає, а хто у те вірить — дурак.

3. Настуся самозванка, ненормальна, а Скоропадський нормальний узурпатор.

4. Царівна не вміє говорити мовою народу, котрий вона хоче представляти. Гетьман не знає мови народу, над котрим хоче гетьманувати. Обоє підучуються на еміграції.

А окрім вище наведених точок Чайковська з царського двору, а Скоропадський царський дворовий. Ну, - скажіть же на милость, чи нема чим гордитися Назарукови та гетьманським січовикам? Просто дух радується, як то той монархістичний рух набирає сили і чим далі, то буйніше розцвітає. А хіба царівна не прийхала до Нью Йорку по центики і чи не збирають січовики гетьманські долярів для ясновельможного? Справді дивно, як то в житті все сходиться.

Була польською дівухою — стала царівною; був московським генералом — опинився гетьманом всієї України та Америки. Не пошкодилоб, якби січовики ясновельможного послали делегацію та присвятили окреме число царівні, чим більше, що одна віра їх вяже. Тай походження високого, якого так хочуть шикагобські отамани, та які стоять на трох стовпах: на гетьмані одним, на вірі одній та на школі одній. А може узялиб ще четвертого стовпа царя московського православного, бо, як то кажуть: кінь на чотирох ногах ходить і то спотикається.

Василь Бобрів.

ВІДГУКИ ДНЯ

I.

Цікава ота газета „Сія". Кидає гасла, які по инших країнах давно забули.

„Єдиновласте, що складається з отсіх трох, від себе взаємно, але у своїм нутрі вповні автономних і самоправних Авторитетів. А ти Авторитетами є:

Єдиновласте церковне;
Єдиновласте гетьманське;
Єдиновласте шкільне.

Дивно! аж три власти! Якеж то единовластя?

Ліпше вже признати Його Імператорське Величество! Там тобі й віра й цар і отечество!

II.

Українці в республіці Німців Надволжа.

Про те, як Москалі ставляться до української школи та взагалі до Українців, що живуть над Волгою, знаходимо кореспонденцію у „Вістях ВУЦВК", ч. (2206) з 19. сіня таке:

„Зараз, також по більшості сел йде асиміляція українців. В тутешній наркомосвіті говорять, що руською мовою вчать по українських селах через брак вчителів українців, через брак підручників для учнів і **через те, що селяне не хочуть вчити дітей українською мовою.**

Все це можливе... Але... Не все воно так, як говорять в Наркомосвіті Республики німців Надволжя.

„Наприклад, — ще й досі у нас не проведено по селах розяснювальної кампанії по національному питанню. Ще й досі — наша наркомосвета і наші парторганізації не розказували селянину, як дивиться педагогіка на „рідну мову в школі", через що саме царат забороняв вживати в школі рідну мову дитини...

„В 1924 році нам вдалося таки, зробити так, що одчинили декілька українських шкіл-груп. В 1926 році було груп: третіх — 3, других — 3 і перших — 11, а всього 17 груп. Це на всі — 75.000 українців.

„При Наркомосвіті був відділ „нацмена", завідував ним учитель-українець. Через це й українізація сяк так провадилась, але в 1927 році робітниче-селянська інспекція визнала відділ — „нацмен" для нашої республики за „роскіш" і посаду нацмена скасувала.

„Вчителям українських шкіл тепер немає до кого звертатись зі своїми болячками та за порадами.

„Є при Наркомосвіті „методичне бюро", видає воно „методичні листи", але скільки я не переглядав ті методичні листи, я не знайшов ні одного клаптика, не то, щоб цілого листа, присвяченого питанням тутешньої української школи. Та й будь-яких знавців української мови поміж методистами немає. Потреби українських шкіл — методичне бюро не турбують.

„Вчителі-росіяне до українських шкіл відносяться де-які ніяково, а де-хто навіть вороже.

„В с. Курнаївці, на зібранні батьків учителька-росіянка доводила батькам, що тутешніх українцям зовсім не треба знати української мови, бо вони живуть... не на Україні. В другім селі вчитель українець злякався „походу" проти української мови в школі, — перевів першу й другу українські групи на російську мову, не дивлячись на те, що село на 100% українське. Школярі, окрім як од вчителькн, ні від кого руської мови не чують.

„В инших селах до українців вчителів, які добиваються українізації шкіл — чіпляються такі ярлички, як „кулак", „шовініст", „фашіст". Це лякає вчителів, і вони кидають роспочаті досягнення".

Виходить по старому. При царі Україні вважалися революціонерами, а тепер контрреволюціонерами. Не зайве було би нашим людям, що хвалять Москалів за „свободу", подумати над тим чи потрібна мова московська на Україні, де Москалів у відсотках менче ніж Українців на Надволжу?

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

„ПЕРЕВОДИТЬСЯ ХАОС І РУЇНА".

С.С. Василіянки в Филадельфії видають місячник „Місіонар". Побожні люде читають його і нічого в тім дивного. І ніхто не звертав би на це уваги, як би так час до часу не заглядав „Місіонар" до „політки" та не оборояв рутенської гнилизни, звязаної з нещасною політикою еп. Богачевського.

Попало мені в руки послідне число отого „Місіонара" за місяць лютий і ось в тім числі натрафив я на статтю під титулом: „Переводиться хаос і руїна".

Прочитавши наголовок, подумав я собі: От і добре, що так. Бо нема такого, щоб радів з хаосу і руїни. Кождий хоче ладу і обединаної та ідейної праці. Тому то, думаю собі, і епископ Богачевський, що нанїс нам тут за короткий час стільки лиха, вже направляє лихо і навертається з рутенської на правдиво-українську дорогу. Певно і він десь пожалував, що наніс стільки кривди нашому геніеви Франкови, а нашому народови стільки витрат через церковні процеси. Певно і він зрозумів, що наш нарід має слушність, коли бунтується проти Варшави і Риму, коли вони закладають на нас кайдани при помочи конкордатів. Певно і він зрозумів, що годі переміновати церкву на місце пропаганди за монархом чи гетьманом та годі, через те спричиновати між вірними хаос і руїну.

Думаю собі: всі ми люде, а людська річ блудяти. Пишуть навіть про великого і славного кардинала Мерсіє, що він публічно признавався до своїх помилок та просив вибачення. Можливе те у такого великого чоловіка як Мерсіє, то ном також не могло би статися і з еп. Богачевським.

Та розчарувався я дуже у своїх думках, коли почав читати в згаданій статті про те, як еп. Богачевський розвіяв темряву і як по громадах настає тиша, порядок і послух своєму епископови. Новий дух ввійшов до таких громад як Кліфленд і Шікаго, а в Гартфорд „парохія пішла так далеко, що завела у себе календар нового стилю, що свідчить про великий поступ в сій громаді і про дойлідність про будучину парохій". А далі „се доперва початок. Перші леди продомані", треба йти далі і „треба собі раз сказати, що жадні компроміси для нас не істнують".

Не знаю, як відносяться наші люде в Шикаго і Кліфленд до еп. Богачевського, але з того, що пишуть самі люде по газетах, не моглоб втішити еп. Богачевського. А це, що зробила парохія в Гартфорд, може тільки наповнити нас смутком. Не тому, що вона завела в себе реформу, але що зробила це сама, на власну руку, без порозуміння з другими. Бо таке поступованне викликує доперва хаос і руїну. І такий хаос започатковано в Филаделфії, коли епископ справляв зі сестрами свята після нового стилю, а в церкві правили після старого.

Та як би не було, і я скажу, що переводиться хаос і руїна, але в иншім розумінню, як це думає епископ Богачевський. Люде прийшли вже до розуму і знають, що тут ходить не тільки о їх добро дочасне, о їх керванцю, але і о їх національну душу. Тепер вже люде не бються, не кричать і не роблять українському імені неслави в Америці. Вони поступають тепер холодно і з розвагою і вчаться вміти постояти за свої права перед кождим, хто їх кривдить. Нарід стає свідомим.

От у нас вже два роки боротьба, себто по розуміню „Місіонара" і епископських прихильників: хаос і руїна. І от по двох роках боротьби стоїть громада сильна і більш скріплена на дусі, як це було два роки назад. Громада не платить катедратика і инших належитостий, а тепер перестали платити колекту, бо не хочемо нею годувати рутеньских пан-отців. А в сусідньім Куртіс Бей, де люде дуже свідомі, замкнено церкву і вона вже стоїть замкнена через 10 місяців.

І це називається в „Місіонарі" наладнанием відносин. Так, це правда, що відносини наладнуються. Та не наладнуються ті відносини так, як це представляє і чого собі бажає еп. Богачевський, а наладжуються так, як вимагає інтерес українського народа.

Теодор Чорній,
Балтімор, Мд.

CHILDREN OF THE MEMBERS OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION.

ASK YOUR FATHER TO INSURE YOU IN THE JUVENILE DEPARTMENT OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION. YOUR PARENTS WILL BE INSURED FOR ANY ACCIDENT TO YOU, AND YOU WILL RECEIVE THE UKRAINIAN JUVENILE MAGAZINE.
(Дальше буде).

— Страх, як тепер усе людям сприкритись раз-два.

— О так, я чув що одно недовмовля, як мати кормила його, сказало: „Що дня це саме?"

В. Кедровський.

1917 РІК.

Передрук заборонений. — Всі права застережено 1927 р.

(35)

При обговоренню проекту цієї резолюції в комісії, а потім на зїзді члени зїзду, офіцири Генерального Штабу яскраво змальовали, що прямі інтереси армії не вимагають експериторіяльного будування її. Навіть навпаки, майже всі вчені авторітети визнають, що територіяльна будова армії має велику перевагу над експериторіяльною: вона не тільки зберігає час, засоби й транспорт від зайвої витрати, але й має більше даних на успіх обучення армії, виховання краю на случай бойця, підносить дисципліну й дух армії. Принціп експериторіяльности в армії, вволяться головне з політичних мотивів, особливо тоді, коли доводиться вживати армію для внутрішньої служби по охороні ладу в державі та придушенню народніх заворушень. Звичайно з упадком того державного устрою, який вимагав такої підтримки себе армією, мусіла, самособою, відпасти в дальшому й система експериторіяльности армії. Між тим всеросійське революційне правительство одділило від царського всю централістичну психольогію. Воно було пересякнуте в такій-же мірі, безоглядними імперіялістичними заходженнями „державної" й повної покірности так за„окраїни" бувшої імперії. От, тримувши політику та тактику же у військовій політиці воно неухильно йшло старими шляхами, не дивлячись на те, що тепер така політика була розкладовою, руйнуючою армію. По революції майже всі народи Росії, крім московського, виявили нестримано стихійний рух до відродження свого національного життя; звичайно, на стихійна нестримність передалась і в армію. Тому кожна найменша, невиправдана прямими інтересами самої армії, перепона розвитку національного життя, викликала шалену боротьбу, загострювала відносини в армії й лоруювала основну догму її: братське єднання й товариська підтримка одних одного всіх її елементів. В армії утворилось два не тільки моральне не живучих поміж собою, а навіть остро ворогуючих табори: одни — всі національності бувшої російської імперії, що прокинулись до національного життя, а другий — московські та инші елементи з ідеями пануючої національности, з ідеями „єдиної російської національности". Петроградський центр, замість того, щоби йти на зустріч справедливим домаганням ріжних „народців" і тим не дати підставки до ворогування в лавах армії, навпаки, всіми засобами боров їхні домагання й підтримував політику та тактику ворогів відродження нації. Тим він ще більше натравлював ці два елементи один на другого. Далі, з ходом революції, ще різко викристалізувалось, коли національні полки, чи то - українські, чи лотишські, чи инші, твердо стояли на фронті, готовими кожної хвилини перейти до активної боротьби, „російські" частини відмовлялись їх змінити, або підтримати під час бою. Отже резолюція „про новобранців-Українців" як найліпше характеризувала перенесення прямих інтересів армії в жертву псевдо-інтересам політики російського правительства революційних часів, як і часів царату.

* * *

Тому, що армія складалася майже вся з дітей землі, то і земельна справа була в неї незвичайно пекучим питанням. Зїзд вважав конче потрібним сказати в цій справі своє слово, щоби тим запобігти розбратові думки серед Українців вояків, та перенесенню, аграрної боротьби в лави армії. Хоч і не визначив себе компетентним в розрішенню цієї справи, він ухвалив таку постанову:

„IX. Про земельну справу.

Всеукраїнський Військовий зїзд в земельним питанню на Україні цілком приєднує свій голос до постанов про земельну справу Всеукраїнського Селянського Зїзду, що відбувся ку кінцю травня — 2 червня сього року у Київі й всіма засобами буде підтримувати ці постанови".

Таким чином зїзд ясно заявив, що компетенція в земельній справі не належить армії, а всьому селянству, чим мав на думці викреслити це дражливе питання з порядку денного в армії.

Постанови Всеукраїнського Селянського Зїзду в земельним питанні були такі: „Приватна власність на землю повинна бути скасована. Вся земля на Україні без викупу йде в український земельний фонд, яким завідує сам народ через український сойм і повітові та волосні земельні комітети, вибрані на демократичних основах. Всеросійські установчі збори повинні се затвердити. З цього фонду можуть користуватися землею тільки ті, які будуть обробляти землю своїми руками. Необхідно установити земельну норму, яка повинна бути не меньша від норми зуживання й не більше від трудової. В межах сеї норми всі хлібороби можуть зіставатися при своїх господарствах. Бажано, щоб більші зразкові господарства передавалися в руки сільсько-господарських товариств. Ліси, води, копальні та инші земельні недра в межах України визнаються власністю всього народу. Видатки по земельній реформі платить держава".

Більше докладно зїзд наших потрібним висловитися по справі освіти, визначили питання освіти одним з найголовніших факторів розвитку життя української нації.

„X. Про освіту для України. Другий Всеукрїн. Військ. Зїзд, підтримуючи всі постанови І. Українського Військового Зїзду в справі освіти на Україні та українізацію військової освіти, постановив:

„Беручи на увагу, що денаціоналізація народних мас стоїть на перешкоді всякому поступовому рухові, що труїть і деморалізує душу українського народу й спиняє розвиток як духовних так і продукційних сил на Україні — Український Військовий Зїзд постановляє:

1) з осени сього року (1917) повинно бути переведено Тимчасовим Урядом навчання по школах України українською мовою — з забезпеченням прав меньшостей инших національностей;

2) українська народня початкова школа повинна бути обовязковою, загальною, утриманою на державні кошти;

3) ті українські гімназії та инші середні школи, що будуть відчинені вже з осени цього року, повинні утримуватись на державні кошти;

4) справу практичного переведення в життя української середньої та вищої освіти (гімназії, університети, спеціяльні інститути), яку зїзд вважає обовязковою, взяв надлежащі компетенції Центр. Укр. Ради (теж і з забезпеченням прав меньшостей);

5) що до освіти для українського війська, то, відповідно до ухваленої зїздом резолюції, військова освіта повинна переводитися в життя в українській мові, б) шляхом відкриття українських військових шкіл від звичайних до инших — як то академія генерального штабу;

(Дальше буде).

СПІВ І МУЗИКА.

САЛЬОМЕЯ КРУШЕЛЬНИЦЬКА.

Що говорять про неї американські газети. Співає на банкеті в честь бельгійського амбасадора.

Перші виступи нашої артистки п. Сальомеї Крушельницької викликали велике заінтересованне її особою в американських музикальних кругах.

В першу чергу американська преса в Ню Йорку без вийому подала дуже прихильні оцінки з послідного концерту. Всюди підчеркнено, що п. Крушельницька Українка та що добре відома як артистка в цілій Европі і в Полудневій Америці. Рівнож відносять, що вона співала довший час в Медіоляні, в опері Ля Скала, коли там був директором Гатті Касацца, теперішній директор нюйорської Метрополитен Опери. Згадують далі, що оперові креації п. Крушельницької з чагнерівських опер та з „Електри" і „Сальоме" ще досі остали в живій памяти Европи.

Нюйорський часопис „Ді Ворльд" додає, що Американці повинні вчитися від тої чужинки, як треба співати американські пісні.

П. Крушельницьку запрошують на принятя різні визначні Американці. Одержала рівнож почесне запрошенне на банкет, який влаштовувано в Ню Йорку в честь бельгійського амбасадора і княжни Деліньї. Галевий концерт відбувся дня 10 лютого о год. 5 по пол. в палаті при 1025 Парк Евеню.

В програму концерту входили рівнож і українські пісні. Між ними і ті, які вже наша публика мала нагоду чути. Акомпанював обожатель нашої співачки, Маестро Віто Карневаллі.

По концерті підходили до п. Крушельницької амбасадор, княжна, господиня дому і учасники торжества та складали їй свої гратуляції, не знаходячи слів подиву для її мистецтва.

КОНЦЕРТ ТОВ. „ПРОСВІТА" В НЮ ЙОРКУ.

Товариство „Просвіта" в Ню Йорку відсвяткувало 20-літній ювилей свого істнування величавим концертом, що відбувся в неділю, дня 12. лютого, в Вашингтон Ірвінг гайскул авдиторії.

Простора і прекрасна галя була биттком набита народом. І це перше, що мило вражало кождого, що був на тім концерті. Такої сили народа вже ми давно не видали на нюйорських концертах.

П. А. Борак сказав в англійській мові привітне слово, зазначуючи, що нюйорське товариство „Просвіта" є в своїй ідеї тим, чим є матірне тов. „Просвіта" у Львові.

По тім слідувала музикально-вокальна частина концерту. Тут слід піднести на першім місци виступ українського хору „Бандурист", якого головою являється п. Ляхович, а керзівником дирігентом п. Кириченко. Хор був скріплений тим разом декількома співаками з бувшої капелі Кошиця. Виступав двома наворотами і проспівав 10 пісень, які входили в репертуар б. Української Капелі. Хор цей за кождим разом захоплює публіку чимраз більше, а п. Кириченко стає дійсно наскрізь популярною фігурою. І по заслузі, бо голосно йому треба завдячувати розвій отсего знаменитого хору.

Мужеський квартет, що складався з п-ів: Яреми, Малеця, Поповича і Слободяна виявався дуже гарно, а „Заповідно" вийшло дуже ефектовно.

о. Кирстюк з Пасейку вже відомий нюйорській публиці. Треба висказати признанне о. Кирстюкови не тільки за спів, але й за те, що добирає такі класичні річи як „Думу про Степана-невольника". Хай наші люде приучуються пізнавати правдиву красу.

Квартет бувших співаків української Республіканської Капелі, а то п-ів Ординського, Щита, Давиденка і Гребінецького випав під кождим оглядом знаменито. І не диво: цеж рутиновані, талантовиті співаки. А до того як золото — Українці.

Виступала рівнож, оркестра п. Мелзара Чаффі, учителя музики при Вашингтон Ірвінг гайскул. Відграла симфонію Гайдна ч. 11. і увертуру до опери Глюка „Іфігенія в Авліді". Це дві старі, клясичні композиції і добре, що наша публика мала нагоду пізнати і того рода музичні твори.

Двома наворотами виступав ще молодий скрипак В. Чосник. Імя його відоме з попередніх виступів і гри на радіо. Це без сумніву дуже талановитий скрипак, який має перед собою добру будучність, коли буде над собою працювати далі, як досі. Бо талан без праці, це ніщо. Як на свій вік, посідає він вже знамениту техніку. А грає так, що хапає публіку за серце, а це велике плюс у того, що виступає на сцені.

Акомпанювала Мисс Гелен Вайтейкер, а при квартеті п. Іванна Скубіна.

Це було би все, колиб не було одного — але. Того „але", яке переслідує нас на кождім кроці і якого не забракло і на тім концерті.

Не знаю, яким чудом опинилася на програмі цего святочного і так гарного концерту якась співачка, що зветься Мисс Людмілля Торецка. Співала вона по російськи і дві українські народні пісні з жидівсько-московським акцентом і такоюж вимовою. Одним словом, мали ми „малоросійську пісню" з огидним, диким вівканнем, яка не стояла в ніякій гармонії до того високого артизму і піетизму, з яким ставилися до української пісні попередні виконавці. Це прямо сором, щоби допускати до такої профанації української пісні. Вівкане і „цмокане" при пісні, в якій дівчина у садочку цілується з козаком, можнаби ще простити в кабаку, коли публика заливається самогоном, але не на сцені, що призначена для штуки.

А наші людоньки — коби Бог дав їм довгого віку — плещуть здорово в долоні, йдучи в заводи з групкою московських жидів, що скупчились з лівого боку салі і аж греміли з радости, коли їх племінниця виспівувала „малоросійські" пісні. От наслідки малоросійських театрів, Медовик і т. п. Пора вже з тим кінчити.

Поза тим інцідентом концерт випав гарно.

УВАГА! НЮАРК, Н. ДЖ., УВАГА!

Дається до відома Українському Загалу в Нюарк, Н. Дж., що Українська Громада в Нюарку устроює

ВЕЛИКИЙ КОНЦЕРТ

в честь нашого кобзаря й поета Т. Шевченка

В НЕДІЛЮ, 18 МАРТА 1928 Р.

В KRUEGERS AUDITORIUM
15—27 BELMONT AVE.

на якім будемо мати честь повітати нашу найбільшу українську співачку

Вик. П-ню САЛЬОМЕЮ КРУШЕЛЬНИЦЬКУ,

яка буде ласкава взяти участь в концертовій програмі. Дехтого вже просимо український загал не устроювати в той день жадних концертів і представлень.

ПОЧАТОК КОНЦЕРТУ О ГОД. 7-ій ВЕЧЕРОМ.

ЗА КОМІТЕТ:
О. Лисак, предс. І. Гринюк, секр.
(37—39)

З українського життя в Америці.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Поміч в будові У. Н. Дому в місті Тисьмениці, в Галичині.

Свого часу були поміщені в українських американських часописях поклики і звідомлення про будову Українського Народного Дому в Тисьмениці (Галичина). Краяни і Краянки, а й їх приятелі, які живуть в Америці, щедро відгукнулися на поклики Комітету Краянів міста Тисьмениці в Ню Йорку жертвами і працею та зложили значні жертви на будову У. Н. Дому і Рідної Школи, які переслано до Комітету будови в Тисьмениці.

Вже в 1922 р. почато працю над придбанням фондів між краянами міста Тисьмениці в Америці на будову Рідної Школи, однак з різних причин дальшу працю стримано, а придбаний фонд вложено до банку в Ню Йорку. Доперва в 1924 р. вислано до Тисьмениці вище згаданий фонд в сумі $300, яко завдаток на купно чи будову Рідної Школи в Тисьмениці, однак ліза перешкод зі сторони „пануючих" справу Рідної Школи відложено на пізнійше, а прислані $300, в порозумінню з Комітетом Краянів міста Тисьмениці в Ню Йорку, вложено в підприємство в Тисьмениці на процент.

Десь з початком 1926 р. згорів старий У. Н. Дім в Тисьмениці і тоді місцеві українські громадяне постановили вибудувати новий будинок У. Н. Дому такого розміру, щоби в нім було приміщення і на Рідну Школу і на всі інші потреби українського громадянства Тисьмениці. Будова нового Укр. Нар. Дому почалася в 1926 р. і вона вимагала поважної суми гроша і праці. Місцеве українське громадянство робило і давало, що могло, а вкінці Комітет будови У. Н. Дому з Тисьмениці відніся з проєзбою о матеріяльну поміч до краянів в Америці. Краяни і краянки, які живуть в Америці від літ, не забули за своє рідне місто, де їх родини, свояки і приятелі живуть і працюють, а рішилися дати свою ціпру матеріяльну поміч на будову У. Н. Дому.

Зрозумівши, що почата праця такої поважної будови вимагає більшої і постійної матеріяльної помочі з Америки від краянів, вони зійшлися на збори в грудні 1926 року і на тих зборах основали постійне Товариство Краянів міста Тисьмениці, якого ціллю є: помогти своїм рідним в Тисьмениці збудувати й упорядкувати У. Н. Дім. Самі члени, краяни і краянки зложили її складають поважні жертви, а також дбають про те, щоби їх приятелі причинилися своїми жертвами до тої будови. Це товариство відбуває правильно збори, на яких обговорюється справи, що відносяться до рідного міста і будови У. Н. Дому в Тисьмениці.

В 1927 році уряджено два підприємства, а імєнно: 22-го лютого загальний баль, а 8-го мая загальний бенкет в Ню Йорку. Обі згадані підприємства принесли дохід, який доручено до жертв і разом вислано до Комітету будови У. Н. Дому в Тисьмениці.

Цего року, то є 1928, товариство зарядило коляду, з якої взяли участь члени товариства і яка принесла гарний успіх в жертвах. Колядою занялися члени і симпатики тов. Краянів міста Тисьмениці в Ню Йорку й околиці в часі Різдвяних свят, в січні 1928 р. Колядувати ходили слідуючі громадяне і громадянки: Матчак Розалія, Піщак Юлія, Гладун Анна, Сьомкайло Розалія, Томішак Анастазія, Нич Василь, Тисаєр Франко, Угорчак Семен, Угорчак Б. Іван, Прибильський Павло, Томішак Іван, Гладун Михайло і Томішак Матвій. Коляду-жертву зложили слідуючі: Турянський Михайло $25; Нич Василь $20; по $10: Угорчак Семен, Джума Микола, Волосянка Данило, Сайкевич Іван, Підлуський Ярослав і Юревич Володимир; Кузів Юліян $8; по $5: Угорчак Михайло, Матчак Розалія, Піщак Юлія, Піщак Самсон, Тисаєр Франко, Угорчак С. Микола, Оринкевич Паранька, Мотюк Дмитро, Гарасимів Стефан, Монюк Анеля, Абрамчук Павло, Гриник Ілія, Данилюк Матвій, Андрусяк Андрій, Волощук Володимир, Коцький Іван, Коцький Теодор, Турянський Володимир, Томішак матвій, Томішак Іван, Сьомкайло Михайло, Кузів Роман, Угорчак Б. Іван, Сьомкайло Йосиф, Яблонська Софрина, Коцький Яків і Прибильський Павло; по $3: Гринівський Ярослав і Мараз Теодор; по $2: Самуляк Марія, Секрета Семен, Борниняк Пантелеймон, Корнат Яків, Микитин Стефан, Підлуський Константин, Бабій Василь, Петрович Евген, Ковердович Григорій, Думанська Марія, Н. Н., Слотюк Клим, Субтельний Василь, Козак Кость, Гарко Михайло, Безкоровайний Микола, Полинський Іван, Глядун Михайло, Гулей Іван, Падевська Розалія, Гринівський Михайло, Павлюк Семен, Кіт Олекса, Сворак Григорій, Микитин Яків, Кальмук Йосиф і Кальмук Володимир; по $1: Абрамчук Михайло, Підлуська Паранька, Прахович Григорій, Секрета Микола, Сапожник Франко, Ганчарик Іван, Гарко Павло й Угорчак М. Ярослав; Чарний Петро 25 ц. Разом $316.25.

Щира подяка всім жертводавцям і колядникам за труди і жертви.

В середу, 22 лютого 1928 р., то є цего місяця, в день американського свята „Вашингтон Бирд Дей", товариство уряджує загальний баль в У. Н. Домі, 217 1ст шеста улиця в Ню Йорку, на дохід покінчення будови згаданого У. Н. Дому в Тисьмениці. Вступ на цей баль по 50 центів від особи. Оркестра волинських Українців буде грати на балю. Уряд товариства і члени сподіються, що український загал з Ню Йорку й околиці громадно прийде на цей баль. Коли згаданий баль удасться, товариство має намір улаштувати загальний бенкет в Ню Йорку, як минулого року в маю.

Попередно уряд тов. Краянів міста Тисьмениці проголосив імена всіх тих, що зложили жертви на будову У. Н. Дому в Тисьмениці. Від послідного проголошення до кінця 1927 року зложили жертви слідуючі: Укр. Запомогове Тов. Тисьмениця в Ню Йорку, Укр. Запомогове Тов. Воля в Ню Йорку і Сворак Гринь по $25; Чарський Антін $20; Волосянка Данило $15; по $10: Гриньок Петро, Виноградник Семен і Павлюк Семен; по $5: Гудек Атанас, Бойгер Гебій, Кучукда Василь, Слівінський Петро, Тиличкан Стефан, Підлуська Паранька, Вінничук Олекса і Угорчак Вас. Григорій; Різник Іван $2.50; по $2; Угорчак С. Микола і Книгиницький Володимир. Разом $186.50. Попередно проголошено жертв на суму $1,736.25.

З огляду на це, що многі жертводавці живуть далеко від Ню Йорку і на збори товариства не можуть прибути, і з огляду на це, що многі не краяни міста Тисьмениці зложили жертви, уряд товариства уважав за конечне подати до загального відома в часописи, скільки зібрано всіх жертв до тепер, з яких джерел і що зроблено з жертвами.

Всіх жертв зібрано і проголошено в 1922 році	$310,50
Від післаних $300 було відсотків в Тисьмениці	122,27
Проголошено жертв в 1927 році на суму	$1,736.25
Доходи з підприємств, вступного і від місячних вкладок	454.94
Зложено жертви в 1927 р., а тепер проголошується ...	186.50
Зложили коляду-жертву в січні 1928 р., як вище згадано	316.25
Разом	$3.126.68
Вислано до Тисьменици трома ратами	$2.672.27
Оплата трох вище згаданих посилок жертв	44.50
Готівка в касі товариства з кінцем 1927 року	93.66
Жертви з коляди, яку придбано в січні 1928 року	316.25
Разом	$3.126.68

Уряд товариства видрукував точний звіт з діяльности товариства Краянів міста Тисьмениці в Америці по конець 1927 р., в котрім є також поміщений білянс Комітету будови У. Н. Дому в Тисьмениці. Хто бажавби мати цей звіт, буде ласкав написати до касієра товариства на нижше подану адресу, а касієр кождому радо згаданий звіт вишле. Хотячи цей звіт друкувати в часописи, забралобн за богато місця.

В другій половині марта 1928 року уряд тов. Краянів міста Тисьмениці приготовляє четверту висилку жертв до Комітету будови У. Н. Дому в Тисьмениці. Скільки тої посилки буде, наразі, не можна знати. Тому просимо всіх наших краянів і краянок, та приятелів, до котрих підписаний уряд вислав просьби о жертви в часі коляди, щоби були ласкаві прислати всі зібрані жертви до 15-го марта 1928 р., на адресу товариства. Нашим бажанням є післати до Тисьмениці на викінченне будови У. Н. Дому $2.500. Така сума є могутнім організацію і стане конечно потрібна на покінчення будови У. Н. Дому в Рідної Школи в Тисьмениці, після обчислення Комітету будови згаданого дому.

Наші рідні не є в силі зложити цієї суми в Тисьмениці під цю пору, з огляду на важкі життєві відносини, як безробітте, неврожай, страшна повінь в минулому році і т. п. Тому нам дорогі Краяни і Краянки, треба про це подбати жертвами, щоби наші рідні в місті нашого уродження змогли покінчити будову й упорядкувати як слід У. Н. Дім і Рідну Школу в Тисьмениці, для ужитку українського громадянства. На нас припав обовязок покінчити будову.

В надії, що наші прохання увінчаються успіхом на будуче як і в часи минулі, щиро дякуємо всім жертводавцям і працівникам за їх щедрі жертви і труди. Остаємо з належним поважанням, за Уряд Товариства:

Михайло Угорчак, предс.; Мясиль Турянський, касієр; Василь Нич і Володимир Юревич, секретарі.

Всі жертви і письма проситься присилати на адресу касієра Товариства:

Mr. Michael Turansky
146 West 29-th St.,
New York City.

ПОДЯКИ

Я, нижше підписаний, член від. 9. складаю сердечну подяку за уділеня мені підмоги в сумі 50 долярів, які я отримав від У. Н. Союза з запомогового фонду. Насамперед дякую головним урядникам У. Н. Союза за те, що не забули за мене і вислухали моєї просьби, а тепер відзиваюсь до тих, що ще не є членами нашої організації У. Н. Союза, щоби як найскорше вступили до неї, бо се наша найліпша дорога організація в Злучених Державах. Вона помагає бідним членам в каліцтві або хоробі чи смерти. Я хорий вже кілька літ і не спосібний до роботи. Маю „майнерз азму" і доктори мені сказали, що я з того не можу вилічитися, і я вже тепер третій раз отриман запомогу з Укр. Нар. Союза. Ще раз складаю сердечну подяку Укр. Народному Союзови, а також нашому місцевому Братству Пресв. Богородиці, від. 9. У. Н. Союза. Я остаюсь на все добре зичливий для нашої організації.

Михаїл Васюта,
член від. 9. в Ст. Клейр, Па.

Я нижше підписана складаю отсею дорогою сердечну подяку У. Н. Союзови й Головному Урядови У. Н. Союза за скоре виплачене посмертного по моїм мужеви. Се є велика поміч в такій критичній хвили, в якій У. Н. Союз поспішився з виплаченем мені посмертного по моїм мужеви. Сього не зробила би мабуть жадна чужинецька організація, де оплати за асекурацію виносять два рази, або й більше, ніж в У. Н. Союзі, а поратунку в біді, і нещасти нема ніякого.

Рівнож складаю сердечну подяку братсву св. ап. Петра й Павла, від. 102 в Кліленд, Огайо, до котрого мій муж належав, як також членам і урядникам тогож братства, що не жаліли часу і труду, а віддали послідну прислугу моєму мужеви і заопікувалися мною в найбільше критичний хвили мойого життя.

До всіх Українців звертаюся зі зазивом вступати в ряди членів У. Н. Союза та забезпечити на всякий випадок себе й родину. Не повинно бракувати ні одного Українця, що би не належав до У. Н. Союза, нашого правдивого одинокого опікуна.

Хай він росте тому в най-

УВАГА! ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.! УВАГА!

УКР. ПРАВОСЛАВНА ГРОМАДА СВ. ВОЛОДИМИРА
— улаштовує свій перший —

ВЕЛИКИЙ БАЛЬ

В СУБОТУ, ДНЯ 18-ГО ЛЮТОГО 1928 РОКУ

В УКРАЇНСЬКІМ НАРОДНІМ ДОМІ НА 23-ІЙ І БРАВН УЛИЦ.

Початок в годині 7-ій вечером. — Вступ 50 центів.

Є се перший баль нашої укр. прав. громади у Філя., яка з нечуваним успіхом росте і розвивається так, що за короткий проміжок двох літ свого істнования число її членів вже перейшло 600 (шість сот) фамілій.

Так поважне число її членів за так короткий час її істнования і стале збільшуваннся кождої неділі нових членів, яких нада достеменійша церков на цілій ввесь континент не годна і заспокоїне час до час. Теперішнього приступленя до будови нової, просторої і величавої церкви (двинадцять величаву фарму ми пінимо за 20,000 вже нова громада купила), є живим доказом, що наш укр. нарід у Філя зрозумів велику ідею і патріотичність нашої церкви, громади, з якою стоїть симпатично і дуже щедро масово українці до неї, як до своєї рідної матери, яка з нечуваною міцністю любови і печалівости дійсно материнської обіймає всіх своїх дітей і імяи як рідна мати плекається.

Великий баль, який вперше устроює наша укр. прав. громада в Філя., є нагодою блискучого заманіфестованя до себе цілого нашого громадянства, у Філя., себто так симпатичних нашої укр. прав. громади, як і тих, що з яких небудь причин еще не мали спромоги запізнатися блище з напрямом нашої укр. прав. громади у Філя. і її змагненнями виявленя нашого рідного народа укр. з найлюбійшої його політичної і церковної.

Проте хай не буде і одного Українця-Українки у Філя., які почувають себе свідомими синами-доньками свого рідного народа укр., аби вони не взяли участи у нашім балю, на якім кроні гарної спільної забави, будуть і промовисти до нарада о. І. Білинський, пароx укр. прав. громади у Філя., і п. Др. Жмудинський, член нашої Громади. 37

ЗА КОМІТЕТ ГРОМАДИ:
Мих. Кацюк, предс. Василь Титанич, секр.

Lehigh Valley Excursions

Wilkes-Barre and Scranton 360 Excursion

"Switzerland of America"

Sunday, FEBRUARY 19th Special Train

Lv. Hudson Terminal 12.01 A. M.; Jersey City (Exchange Pl. Sta.) 12.20 A.M. Lv. Newark (Elizabeth and Meeker Aves) 12.45 A. M. Returning Lv. Scranton 5.40 P. M.; Wilkes-Barre 6.30 P. M.

Similar Excursion Sunday, April 1st.

Tickets at Exchange Place and Journal Square. Telephone Information Bureau Montgomery 7000.

ДЕСЯТЬ РЕКОРДІВ КОЛЮМБІЯ, КОТРІ ПОВИННІ БУТИ В КОЖДІЙ ХАТІ.

27123 Марш артиста Садовського. 75 ц. На вулиці Сурма грає. Відограла Укр. Січова орхестра „Сурма" Марш з Січовою Командою.

27122 Аркан, гуцульський танець. 75 ц. Катерина. Найбільш улюбленій танець балетиста Васьки Аркаменка.

27119 Вічний Революціонер. Слова Із. Франка, музика Лисенка. Ой зацвіла черешина. Відограв Гуменюк. Орх. і хор.

27121 Дивлюсь я на небо. 75 ц. Вам бій в Бандуру. Відспівав Д. Мелений. (Дуже гарно вдалась).

27117 Косарі. Хор і орх. Гуменюка. 75 ц. З кінними на нч. Хор і орхестра Гуменюка.

РЕКОРДИ ДО ТАНЦЮ І КОНЦЕРТОВІ:

70006 Забава Парубків в коршмі ч. І. $1.25 і ІІ. Зложив П. Гуменюк. Відограла орхестра і хор Гуменюка. (Кажуть, що то друге Українське Весілє).

5943 Рано, полудне і ніч у Відни ч. І. $1.25 і ІІ. (З Відня походять всі краші музика, отсю рекорду про Відень варта послухати).

5944 Коли ми зійдемся. Вальц до танцю з хором. $1.25

Мізурі вальц. (Отсю рекорду ніколи не вичитись слухати).

27106 Коло Дністра. Вальц. 75 ц. Ой дівчино дівчинонько. Відограв Гуменюк (з басами).

14340 Італійська рекорда зі смієтом. 75 ц.

Всі певнідні рекорди вибрані з поміж всіх. Ціна всіх разом 9 долярів (вже з пересилкою). Хто пришле моні-ордер наперед, дістане стінний календар на рік 1928 (Козаки вертають з походу) задосім даром. Коли не вигідно Вам тя на почту купувати моні-ордер, то лиш витнить цей спис і прилапіть нам, ми вишлемо Вам заплатите як листонос принесе пакунок до хати.

Пишіть за всіми рекордами на тяку адресу:

SURMA BOOK & MUSIC CO.
103 AVE. A, NEW YORK, N. Y.

Обзнайомте наш стор. Отворено що дня і в неділю до 10 вечером. Ми з приємністю перегравко Вам нові рекорди на електричній машині, котра коштує 600 долярів. Почуте обовязково.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ГАЗЕТА „СВОБОДА"

ЯК МИ ПОМАГАЄМО СТАРОМУ КРАЄВИ.

САГІНАВ, МИШ.

Для потерпівших від повені.

Відколи західна область України потерпіла від повені, від того часу лунають голоси до всіх українській імміграції, щоби поспішити з поміччю і ратувати безодмне населення від голодової смерти і холоду. Само собою розуміється, що кождий ідейний Українець, без різниці політичного напряму чи релігійного погляду, співчував тому нещастю і старається дати поміч. Мало нас тут Українців в Сагінаві. Віддія 309 У. Н. С. має всього 28 членів. Всі були тої думки, що треба дати поміч і рішилися зробити „кіно парді" в литовській салі. З того прийшов нам чистий дохід $26.50, а $3.50 жертвували члени. Коли би нам прийшлося колектувати від членів, то не знаю, чи бувби зколектували $15, а так завдяки прибувшим гостям чужої національности ми зібрали більше.

Тепер в Сагінаві і взагалі в міннесонській стейті є застій і дуже трудно дістати роботу. Тут головно самі відливарні (фонгарі) для автомобілів і якраз зимою такі заводи дуже слабо курсують.

Александер Варяш, секретар;

ПІТСБУРГ, ПА.

Хор заколядував $100 на Рідний Край.

Члени хору при укр. греко-кат. церкві св. Івана Хрестителя пішли з колядою на допомогу старому краєви і заколядували $100.

Гроші вислано до Обєднання і призначено $75 для потерпівших від повені а 25 на Рідну Школу.

Жертвували: І. Галевич 5 д., П. Галапац 3 д., В. Свідерський 3 д., М. Майтош 2 д., О. Венгжин 2 д., Г. Кульгавець 2 д., О. Микитюк 2 д., І. Ганяк 2 д., Д. Василик 2 д., о. С. Маланяк $2.80; П. Дашинич 2 д., Г. Сидор 2 д.; Анна Пастирчак і Ю. Попіль по $1.50; по $1.00: Марія Пашкевич, Сильвестер Мазур, А. Діхтяр, М. Дудяк ст., М. Дяк, Т. Важній, Ґ. Гоняк, Ю. Греб, І. Качмар, Г. Воронюк, Г. Гаркас, М. Німець, Ф. Кусень, Д. Качмар, Анна Войтович М. Костишак П. Губицький, М. Дріяд, Н. Гошко, М. Горошко, В. Саладяк, С. Петрішин, І. Сенчак, Катерина Сирока, К. Гаркас, С. Король, А. Собіль, Ґ. Савчак, Ю. Савчак, Л. Мотиця, Ів. Бакайза, Ґ. Бурик, Ґ. Товарницький, Ґ. Ренть, М. Шупляк, Д. Шмарт, Ю. Сулич, Сердзя Линович, В. Коваль, П. Савчак, А. Баранецький, Ф. Кростенський, П. Павсько, Катерина Ленищ-п-ні і п-на Петрик, п. Гелена Тарван, Д. Греб, Н. Войтович, Г. Музика, П. Кусень, Н. Боднар, Д. Кузяк, Марія Гавриляк, М. Ягорський, М. Терлецький, Н. Савицький; М. Ланик 75 цент.; по 50 центів: Марта Демянчик, М. Дудяк мол., С. Пастирчак, С. Ревч, А. Фердинка, І. Турстяк, Марія Заброварна, С. Романюк, М. Герман, Д. Сірий, Н. Горотенський, А. Сухий, п. і п-ні Неофіта, С. Пручак, І. Кривапич, Марія Вашинич, Катер. Бульбак; П. Савера 40 ц.; по 25 ц.: А. Лешко, П. Таранько, І. Вашинин; дрібними датками 30 цент.

ПАЛМЕРТОН, ПА.

Коляда з рамени Союзового відділу.

Дня 17. грудня відбувся в церковній галі мітінг від. 369 У. Н. Союза, на якім вибрано уряд на 1928 рік. До уряду вибрано: Василь Дутко, предсідатель; Стефан Дмитрик, секретар, а касієр Томко Пацерковський.

Уряд ухвалив, щоби піти з колядою на допомогу інвалідам.

Колядувати ходили: В. Дутко, С. Дмитрик, І. Березяк, П. Сеньків, Т. Климишин, Т. Пацерковський, Н. Гриницин.

Заколядовано $53.75 і вислано до Обєднання з призначенем на інвалідів.

Жертвували:

По $2.00: о. Бонн, Ст. Романів, І. Коник, С. Кравець; Р. Богонос $1.25; по $1.: Т. Березяк, С. Дмитрик, П. Сеньків, Д. Коцюбінський, В. Іванців, С. Деркач, П. Кохан, І. Климишин, Н. Дячишин, С. Новацький, І. Сидорак, О. Борох, Т. Пацерковський, В. Січак, Т. Пукас, Т. Брингілевич, Ю. Пукас, Д. Колтун, Ів. Мазепа, Гр. Сірський, Ів. Пиць, Дм. Вересюк, В. Борута, М. Марків, М. Кубаш, О. Маціканич, Ів. Пароб'ївський, Дм. Мількович, В. Дутко, Іл. Гладич, Ів. Кравчук, Ст. Цекот, Я. Грабар, Ів. Вольський, Т. Хай; по 50 ц.: Іл. Парашинець, В. Саган, Ірина Марунич, В. Завалій, Н. Гриницин, В. Федорович, М. Витичак, Ів. Шевчук, Н. Кость, П. Періг, Дм. Савчинець, О. Саган, А. Малий, Н. Поцілуйко, Анд. Фриньк, Гр. Пшик, Н. Турко; по 25 ц.: Гр. Семенюк, Ів. Іванців, Гр. Дрофич, Ів. Романов. Разом $53.75.

С Дмитрик, секр.

В укр. церкві св. Володимира зібрано на інвалідів $26.50.

Зложили: Іл. Андрушів $1.50; по $1.00: о. Бонн, А. Френк, В. Саган, М. Кохан, В. Андрушів, А. Антонишин, Т. Брингілевич, Ів. Бугай, Дм. Коцюбинський, Я. Грабар, П. Синьків, Т. Сасс, по 50 ц.: Д. Демчук, Іл. Пачуля, М. Савка, К. Тварковський, О. Моціканич, А. Кость, А. Кохан, Гр. Третяк, Ів. Прокопишин, Ів. Коцян.

Дрібними датками $8.00.

Разом зібрано $26.50 і вислано до Обєднання.

За церковний Комітет:

В. Саган, секр.

НАДЗВИЧАЙНА ВИПРОДАЖ
ПРАВДИВИХ
ВІКТОРА ВІКТРОЛЬ
Продаємо їх як раз
ЗА ПОЛОВИНУ ЦІНИ

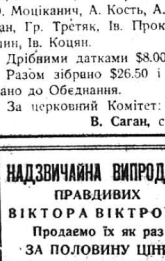

Так Дешево як
$47.50
Легкі сплати
лищень **$1.00** тижнево
Прийдіть і оглядьте цілий запас нових
ОРТОФОНІЧНИХ ВІКТРОЛІВ
Найбільший запас Українських Рекордів в Нью Йорку.
СТАРА І ПЕВНА
EUROPEAN PHONOGRAPH Co.
10th ST. & AVE. A, NEW YORK.
Отворено вечорами.

ДАРОМ ТЕРПЛЯЧИМ НА ПРОПУКЛИНУ

PLAPAO на пробу і науку про пропуклину цілком безплатно.

СТУАРТА PLAPAOPAS є чоловік ніяких віків на цілім світі. Є се медичний збірник, який приліплюється сам, щоб сильно держати внутрішність в животі. — Не має ніяких пасків, спружин або сталок. Ніхто не зчувається, не тре тіла і не тягне тоєї дивної „pubes". Тисячі осіб вічалося в цей успішно, не опускаючи денної праці і усіх їм взяти в найтрудніших випадках. Мягкий наче аксамит, легкий до уживання, не дорогий, надгородженій золотим медалем і першою нагородою. Процесура лічення натуральна, послідовно, пас ставиться непотрібним. Удовіднено то, що говорило, посвідчує. Вам вроблю у PLAPAO цілком ДАРОМ. Напишіть свое назвисько і адресу на купон і вишліть почтою днесь.

$27.69

PLAPAO LABORATORIES
3071 Stuart Bldg., St. Louis, Mo.

Ім'я і назвисько .....

Адреса .....

Відповідна почта принесе Вам ві-д PLAPAO безплатно.

СТОЛІТТЯ ОРГАНІЧНОЇ ХЕМІЇ.

Хемія як наука повстала щойно з кінцем 17 віку й під той час ділилася на хемію мінеральну, рослинну й звіринну, відповідно до поділу творів природи на три царства: мінеральне, рослинне та звіринне (мінералогія, ботаніка, зоольогія).

Однак з поступом наук виявилося, що деякі хемічні складники находяться як у тілах рослинних так і звіринних. Це сталося причиною, що, з часом обидва світи, рослинний і звіринний, злучено разом та названо їх загально живучими організмами, або коротко: органічними творами, в протиставленню до тіл неживучих, неорганічних, якими є мінерали. З тих часів походить поділ хемії на неорганічну й органічну.

Та вже в р. 1828, якраз тому 100 літ минає, як хемікові Вёлерові*) вдалося видобути штучним способом з хемічній лабораторії один з продуктів переміни матерії у звіринному тілі — мочник, також карбамідом званий, чим дав доказ, що органічні злуки можна одержати також поза живим організмом, що передтим вважалося неможливим, бо вчені та всі загально вірили в т. зв. життєву силу, це значить, що не вірили, щоби можна штучним способом утворити якийнебудь продукт ростинного або звіринного тіла.

Тож не дивно, що сиятеза, цебто штучне узискання мочника хеміком Велєром стало епохальним винаходом та повело хемію на нові шляхи.

Вкоротці вчені прийшли до переконання, що в живій природі панують ті самі сили, ті самі хемічні закони, що й у неживій, та що ділити хемію на неорганічну й органічну стало зайвим.

Тільки з практичного боку ще й тепер вживається часом дього поділу. Органічна хемія це властиво хемія сполук вугля, бо нема ніякого продукту органічного, в якого склад не входив би вуголь.

З винаходом Велера органічна хемія почала скоро розвиватися так, що число органічних злук доходить тепер до 200,000, а як хемікн предсказують, число це може зростати до безконечности; число неорганічних злук дуже повільно зростає й нічим новим не доповнюється.

Велєр одержав мочник синтетично [хєм, знак CO (NH$_2$)$_2$] з ціняку амонового, є він головним складником мочу ссавців, у дорослої людини пр. видільоється на добу коло 30 гр. Чистий мочник творить ромбічні кришталики, холодновато-гіркого смаку, у воді легко розпускається та скоро розкладається, виділюючи аммоняк. Ця синтеза мочника, довершена хеміком Велером, дала почин до нових синтез, нових хемічних злук вугля, які находяться в тілі живучих організмів, от пр.: муравлина кислина, яка є в тілі мурашок, сечини, кропиви; тої кислини вживають до витвору штучного руму, при виробі штучного олійку міґдалового, ванілевого, фіялкового до перфум і пахучих мил дешевшого сорту; до витвору штучної камфори, барвника індиго, анілінових барвників; в останніх часах штучного кавчуку і багато нових штучних продуктів, що мають велику вартість в щоденнім життю, в медицині, фарбярській промислі, косметичним і т. п.

*) Фридих Велер (Woehler) ур. 1800 р. під Франкфуртом. Покінчивши медичні студії, віддався цілком науці хемії та в короткім часі став знаменитим дослідником на цьому полі. Спершу був професором промислової школи в Берліні в Німеччині, а опісля покликали його на університет у Ґьотінґен, де викладав аж до смерти 1882 р.

ЯК ВИНАЙДЕНО ДЕШЕВИЙ ПАПІР.

Було то в 30-их роках минулого століття. Великі винаходи переминяли світ: — заліниця, електрика, літографія. Також друкарство металевими черенками розвинулося значно. Але матеріялу, на якім друковано книжки і газети, себто танчрок (шмат) годі було настарчити. Чим більше зужиткано паперу, тим дорожче було старе лахміття, з якого робили цей папір. Була небезпека, що старе лахміття буде дорожче як нові одяги. Фабриканти паперу нарікали.

Таке нарікання вичитав тканцький помічник **Готльоб Келер** у „Ляйпцізьім Політехнічнім Журналі".

Він підсвіряковував під фабричним муром у свому родинному місті Ґайніхен (у Саксонії — Німеччина). Довколо чути було приємний запах із недалекого куща бозу. Кілька ос вперто пхалося до Келерового сира. Він відганяв їх але даремно. Прилітали все нові. Мусіло десь недалеко бути гніздо їх. Лишив осам трохи сира, а сам устав, щоби шукати їх гнізда.

І по хвилі таки найшов це гніздо під дахом шопи біля бозу. Побачив, як оси заполадливо викінчували будову гнізда. Літали на дах і знову вертали. Заглянув туди: кожда оса брама з даху щось мале-малесеньке, ликоване і зараз проковтувала. Видно перетравлювала це, що из матерія ставалась липкою і тріжкою? Певно завляки слині, якою оса переплескала цю матерію. А дивна мішкувата будова росла далі. Та чи матеріял, із якого було збудоване гніздо, не був схожий на папір, сірий, слабкий папір?

Потім зв тканцьким вастатом мусів певно хлопець думати над цим, що він недавно бачив під крівлею шопи. Не було сумніру: із деревного лика вміли оси створити щось схоже на папір. Треба лише переконатися, яка ця маса, попробувати її в руках. Чи не розсипляється вона під людськими пальцями? Мабуть ні, бо видержувала весь тягар рухливого рою.

Коли молодий Келер таке роздумував і приглядався гніздові, вкусила його неодна оса. Вміли боронити своєї тайни малі фабриканти паперу.

Вечером, як у гнізді стихло, хлопець ще раз підкрався до шопи й відломив собі шматок сірої маси. І цим разом покусали його трохи оси. Але він був задоволений: переконався, що ця маса справді походить на папір. Отже й зюде повинні виробляти папір із дерева, подібно, як осі!

Ще того самого вечора став робити спроби. Нашкробав ножиком трохи такої маси з даху й зворчив її слиною. Маса розсипалася. Насипав трохи тої маси у горнятко з водою і став варити її. Вода випарувала а лишився лише гріс із тої деревної маси й більше нічого. Крім того й мати насварила на сина.

Ріжно ще пробував хлопець, як би то зробити цю масу пластичною. Та все надармо. А все таки він вірив, що лише так можна буде робити папір із дерева, як не роблять оси. Коли ліж це йому вдасться, він стане славною людиною.

Минали літа. Хлопець був уже механіком і все не переставав учитися і пробувати. Раз відвідав родинне містечко Ґайніхен. Його мати була вже старенькою бабусею. Ішов знайомими вулицями. Діти, хлопчики і дівчатка бавилися на вулиці. Вони мали невеличкі дощечки з діркою по середині; в той отвір вкладали кістки з черешень і шліфували їх до каменя з обох боків, так що з кістки оставялся лише гарний перстенець, коли видобули зерятко. Насилували ці перстенці на нитки і так мали з них коралі. До шліфування уживали води. Ця дїточа забава піддала Готльобові Келерові знову його давні пляни фабрикації паперу. На ковдім місці, де діти шліфували черешневі кістки, лишалася калабанька молочної води. Це було тому, що при шліфуванні відходили з дощечки також волокна. Вони мішалися з водою, а як сонце висушило калабаньку, лишилися біляві листки, що приклеїлися до каменя. Келер зрадів, а як вернув до дому, зараз узявся шліфувати дощечку до каменя, повздовж, як ішли волокніпа. Як уже мав досить цих волоконців, зібрав їх у горнятко і, як колись, узявся варити їх, мішаючи їх колотюшкою. Як по хвилі підійшов з тою масою до столу, виляглося її трохи на скатерть, що нею був застелений стіл. Вода всякла зараз у скатерть, а на скатерті лишилася маса. Зняв її обережно ножем — не розлетілася, а творила жовтавий, мягкий гнучкий листок. Як жеж інакше назвати цей листок, як не — **папір!**

Готльоб Келер зрадів. Та йому не поталанило, як богато іншим винахідникам. Та спочатку, здавалося, всміхається йому доля. Хоч не працював ніколи у паперовому млині, вдалося йому по якімсь часі виробляти при помочі найпримітивніших приладів більші аркуші паперу, які вже надавалися до друку. Винайшов млин у Кінгайдже біля Марієнбурґа. Як радів він, коли вода шумліла на колесах а стуна вигладжувала деревне волокно.

Одначе власник млина попав у грошеву скруту, друкарні не могли якось відважитися купувати папір у нового фабриканта.

Винахідник мусів мандрувати, як зовсім незасібна людина.

Саксонське міністерство відкинуло його просьбу в якій він просив підмоги, але порадило йому ввійти у взаємини з фабрикантом паперу із лахміття. Готльоб Келер не міг досі рішитися на це, бо не хотів зрадити чужому своєї тайни. Та ось не було іншого способу — з болем серця треба було так робити, бо не було іншого виходу.

У місті Бавцен був підприємчивий управитель фабрики паперу, Ґайпріх Фельтер. Як він лише довідався тайну фабрикації паперу з дерева, зараз зрозумів, яке значіння має цей новий винахід. Він зараз умів обрахувати, які користи може мати з того. Заключив із Келером умову, якою зобовязувався заплатити йому 700 талярів і разом із ним виставився патент. Уже тоді певно рахував він на те, що Келер з причини вбожества не могти не відновить коштовного патенту після пяти літ. Сталося, що мусіло статися: Келер мусів полишити свій винахід своєму спільникові. Фельтер сказав Келерові, що як лише підприємство — яке ще потребує уліпшень — принесе користи, не забуде за нього.

Підприємство оплатилося дуже скоро. Винахідливому Фельтерові вдалося збудувати машину, яка вже фабрикувала богато і доброго дерев-

ного паперу. Фельтерові пощастило теж виєднати патенти у найважніших європейських державах, а вкінці й Америки. Так ясніла Фельтерова зоря чимраз ясніше, коли рівночасно Келерова погасала. Взагалі стали говорити про Фельтера як про видавцика деревного паперу. Про справдішнього винахідника ніхто і словечком не згадав. Не-знав уже Келера і забогатівший уже Фельтер.

Бідний Келер жив потім у Кріпен біля Шандав, знову як скромний механік. А як побачив тут перший деревний папір, то певно згадав і цю хвилю, як то йому першому вдалося було виляти листок паперу із дерева. Той перший листок паперу переховував Келер як святу памятку. Щастя, що вже була померла його старенька мати й не знала, яка доля стрінула її сина...

ДО КАНАДИ
УКРАЇНСЬКА КОРАБЕЛЬНА АГЕНЦІЯ В МОНТРЕАЛІ
ІМІҐРАЦІЯ ДОЗВОЛЕНА ДО КАНАДИ.

Кождий імігрант може прийхати з Европи до Канади. Кождий подоляний імігрант потребує виробити собі Фармерський Афідевит, котрий має бути потверджений Імігаційними Властями.

Наше Бюро старається за все, що потрібно до приїзду імігранта до Канади.

Удільаємо всякої інформацій для імігрантів до приїзду до Канади та заопікуємося старанно кождим пасажиром тут на місці.

Хто бажає спровадити своїх кревних або знакомих до Канади на означений час, тьм просимо писати до нашого Бюра на адресу: 10—

ANGLO-UKRAINIAN STEAMSHIP TICKET AGENCY
243 CRAIG STREET WEST. MONTREAL, QUEBEC, CANADA.

Tel. HOLYOKE 1766. DMYTRO SHABAN, Prop.
SHABAN NURSERY
НА ВЕСНЯНИЙ СЕЗОН.
Деревця овочеві (щепи) всякого роду, рівнож дерева тінисті, корчі озділні, рожі, виноградини, живоплоти і т. п. Ілюстровані катальоги і порадники огородничі в язику українськім і англійськім висилаються за надісланнем 6 ц. марками на кошта пересилки. 34—
Писать до:
Shaban Nurseries, 27 Artisan St., Williamansett, Mass.

КРАСА І КОРИСТЬ

Гарний і добрий фонограф „Колюмбія" не то, що прикрасить Вашу хату, але ще до сего як заграєте на нім любу ВАМ рекорду: пісню, музику чи веселу рекорду, то не принесе Вам дійсне вдоволення.

Найновішого виробу фонограф видасть чистий голос та кожне слово виходить дуже виразно.

Зайдіть до Січового Базару та переконайтеся о низьких цінах на грамофони, котрі даємо на сплати на дуже легких услівях.

Найкращі грамофони „Колюмбії" можете дістати у Базарі по цінах від $15 до $475.

Зайдіть до нас і огляньте.

SURMA BOOK & MUSIC COMPANY, INC.,
103 AVENUE A, (bet. 6 and 7 St.) NEW YORK, N. Y.

ЖЕРТВА ПОМЕРЛА.

Не легковажте собі легких болів і терпінь. З часом переконаєтеся, що легкий біль се поважна недуга. Стережіться завчасу.

В богатo случаях сі терпіння і болі се осторога, що нирки починають недомагати. Вони не викидають правильно отруї, яка твориться в тілі. Пийте богато води і попробуйте GOLD MEDAL HAARLEM OIL CAPSULES оригінальні і праздивій). Знаменитий мочевий стімулянт і знаний сто літя. В передник більше, як два чатаних пачках.

Дивіть за імєнем Gold Medal на сило-золоченій пачці. Виберіть імітацій. У первороднихаптиках, 35, 75 ц. і $1.50.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

УКРАЇНСЬКІ бізнесмени в Нью Йорку і окольиці. Коли маєте яку карпентерську роботу, поручаю Вам Миколу Бровкевича. Він веде карпентерську роботу зробив для Січового Базару і ми є з него дуже вдоволені. Коли потреба, задзвоніть Драй Дак 3752. Або зайдіть **103 Ейвю А, Нью Йорк, Н. Ґ.** 34-9

НАГОДА для України. Продається добрий бізнес, ґроцерія і деликатесен зі всіма приладдями і великим товаром; при шторі є мешкання; має за 3 роки, торгуєтьсе тримісячно 650 до 700 дол. Ціна $2.600. Толюститись до бюра С. КОВБАСНЮКА, **277 Е. 10th St., New York, N. Y.** 35-8

ДАЮ ДО ВІДОМА интересуючимся, що я виробляю цимбали. Хто би хотів купити і набути дуже добрі цимбали, прошу вдатись до мене. Ціна дуже приступна.

МИХАЙЛО ЦИМБАЛІСТИЙ
391 Е. 10 вул., Нью Йорк Сити. (37—39)

ТРИ КІМНАТИ до винайму, чисті, великі, коло стації елевейтора, горяча вода і кампа. Електрика і ґаз. Дім корпоративний, рент умірковапий; добра нагода для Українців. Толюститись до **Джентерза під ч. 1916 — 3rd Ave., New York City,** другий дім від 106-ої улиці. — S. M. Bucket, Menager. 36-7

КУПЛЮ БУЧЕРНЮ з ґроцерією в добрім положенню в середному місті, де є инший склеп, а також де є українська школа і церква. Хто має, або знає, за такий бізнес, прошу згодоситись з моїсми готовк на адресу: 36-9

М. В. „БУКОВИНА"
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

УКРАЇНСЬКА ПРАВОСЛАВНА ГРОМАДА В ТРОЇ, Н. Й., пошукує дяка учителя, посаду може обняти від першого марта. Обовязки: провадженне церковного хору і давати концерти представлення і школу діточу. Платня після угоди. Голоситись до предсідателя; на адресу:

Мг. JOSEPH BERWICK,
224 South Pearl St., Albany, N. Y.

НА ревматичні болі, неврастенію, знижене захолодження, біль мязів, вивихнення і напружения вживайте
Д-РА РІХТЕРА
Anchor Brand
PAIN-EXPELLER
Охоронний знак, Reg. U. S. Pat. Office. Неправильний, коли не має нашого Anchor спог охоронного знаку.
В аптиках 35 і 70 ц.
F. AD. RICHTER & CO.
Pept. 56, 9-15 Rev. Brooklyn, N. Y.

DR. G. BUKKI
138 NORMAN AVENUE
Greenpoint, BROOKLYN, N. Y.
ЛІЧИТЬ своїми лівими мушин, женщин і дітей.
ЛІЧИТЬ успішно недуги жолудка, легких, нирок і другі внутрішні недуги.
ЛІЧИТЬ з великим успіхом падачку, реванізм, рупь, лишай і всі сліпні висипки. 24—
ГОВОРИТЬ ПО УКРАЇНСЬКИ.
Офіс отворений від 6, рано до 8. вечером, як також в неділі і свята.

ПЕТРО ЯРЕМА
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

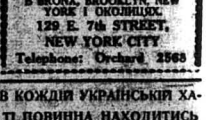

ЗАЛЮБЛЯЄСЬ ПОХОРОНАМИ В BRONX, BROOKLYN, NEW YORK І ОКОЛИЦЯХ.
129 E. 7th STREET, NEW YORK CITY
Telephone: Orchard 2563

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".